

Haec de cetero Commentatorum omnium sententia est.

Non ita tamen dicendum est de Episcopo qui cum titulo insufficienti Clericum promoveret, (1) vel cum titulo ficto aut fiduciario.

Porro titulus fictus ille censetur et est qui assignatus promovendo Clerico fuit sine intentione ut ipse honorum assignatorum dominus evadat.

Fiduciarus vero ille qui ex pacto constitutus fuit ut post ordinationem donanti restituatur.

Atqui in Piano Capite suspenduntur ordinantes sine titulo; in tribus autem recensitis casibus titulus adest; et quidem in tertio casu adest titulus verus; in altero casu lege consultum est Clericorum indemnitati.

Etenim, ut scribit Lucidi *loc. cit. n. 414*, is qui patrimonium fictum constituit, si apud iudicem competentem vocatus fuerit, ut ad fructus patrimonii eiusdem persolvendos damnetur, non potest ulla se pactione contraria tueri, qua ordinatus adpromiserit, nihil ab eo se recepturam, etiamsi promissio ista iureiurando vallata fuerit. Nam S. Congr. Concilii die 11 Maii 1599 *lib. 9 Decret. apud Benedictum XIV Instit. Eccl. 26, n. 18, re diligenter expensa, declaravit, donationem eius patrimonii ad cuius titu-*

(1) Relate ad titulum insufficientem contrarium opinatur cl. Ciolli dum in suo *Commentario pratico pag. 129* scribit: « Per incorrere questa sospensione si richiede... secondo che l'ordinato non abbia titolo di beneficio o patrimonio, o che l'abbia soltanto insufficiente. »

lum quis fuerit ordinatus, utpote prohibitam decreto Concilii Tridentini *Sess. 21, cap. 2 De Reform. iuramento donantis nequaquam confirmari*. Et item 14 Maii 1671 *lib. 27 Decret. pag. 43* cum ageretur de supplemento patrimonii, quod quidam ex donatione Clerico adiunxerat, numquam tamen per plures annos perceptum fuerat, S. Congregatio, etiamsi Clericus ex industria scholastica victum sibi comparare posset, declaravit, eundem donantem teneri supplementum persolvere pro annis decursis, neque excusari imposterum ob scholae industriam, quam ordinatus exercere poterat.

In primo autem casu titulus quidem insufficientis est, attamen adest, et e contra lege suspenduntur ordinantes sine ullo titulo vel beneficii, vel patrimonii; qua de causa idem casus non est.

Exinde vero nemo inferat, teneri ordinandum ad percipiendos redditus ex bonis stabilibus assignatis, si aliunde honestam sustentationem lucretur; etenim illos potest ad arbitrium dimittere. Filius enim, cui pater patrimonium assignavit, potest patri redditus omnes dimittere, si ipse aliunde habeat unde honeste vivat. Lege hinc unum cavetur, ut scilicet Clericus habeat ex patrimonio assignato quae ipsi

ad honestam vitae sustentationem quolibet tempore, et quibusvis in circumstantiis necessaria sunt, nec unquam aut mendicare, aut vetitos quaestus exercere cum ecclesiastici ordinis dedecore compellatur. De cetero sicut ipse redditibus assignatis non indigens eos in eleemosynas

distribuere, ita etiam donanti, patri, vel cuicumque libere, non ex pacto aliquo, dimittere potest.

III. Suspendio eiusmodi triennalis est; ac triennio expleto, per se cessat; antequam triennium exiret absolutio summo Pontifici reservatur.

APPENDIX XLIV.

De suspensione lata in ordinantes alienum subditum absque litteris dimissoriis eius Episcopi, aut proprium qui alibi tanto tempore commoratus sit, ut impedimentum aliquod ibi contrahere potuerit.

Tertia suspensio Romano Pontifici in Constitutione Apostolicae *Sedis* reservata his verbis effertur.

Suspensionem per annum ab ordinum administratione ipso iure incurrunt ordinantes alienum subditum, etiam sub praetextu beneficii statim conferendi, aut iam

collati, sed minime sufficientis, absque eius Episcopi litteris dimissorialibus; vel etiam subditum proprium, qui alibi tanto tempore commoratus sit, ut canonicum impedimentum contrahere ibi potuerit, absque Ordinarii eius loci litteris testimonialibus. (1)

(1) Non abs re erit ea illico exponere quae cl. Petrus Avanzini scribit *Edit. Man. pag. 82, Edit. III, 1871*. Quaeri potest, quomodo conciliatur cum hac parte huius Articuli III dispositio Tridentina *Sess. 23, Cap. 8 de Reform.* quae ita se habet: *Unusquisque autem a proprio Episcopo ordinatur. Quod si quis ab alio promoveri petat, nullatenus id ei, etiam cuiusvis generalis aut specialis rescripti vel privilegii praetextu, etiam statutis temporibus permittatur, nisi eius probitas ac mores, Ordinarii sui testimonio, commendentur. Si secus fiat, ordinans a collatione ordinum per annum, et ordinatus a susceptorum ordinum executione, quamdiu proprio ordinario videbitur expedire, sit suspensus.*

Resp. Nulla datur oppositio inter hanc Tridentinam dispositionem et articulum III Constitutionis de qua agimus. Namque dispositio Tridentina videtur respicere peculiarem casum de eo qui petit promoveri ab alio qui non sit Episcopus proprius neque ratione originis vel domicilii, neque Beneficii vel familiaritatis; item respicit casum eius, qui forte obtinuerit aliquod apostolicum rescriptum, vi cuius posset ordinari ab alio Episcopo; itemque casum respicit de Episcopo, qui vi alienius privilegii ordinare posset quemlibet ad se accedentem, iuxta id quod legitur in *Sess. 14, Cap. 2 de Reform.* Hisce enim in casibus tum Episcopus qui ordinaret subditum alienum sine dictis litteris testimonialibus, tum ipse ordinatus in eam Tridentinam censuram incederet. Quod de cetero dum suspensiones a Tridentino infictas expenderimus, patebit.

Eiusmodi suspensio in illum finem collimat, ne quis aliorum Episcoporum iura et auctoritatem invadat, neve indigni in ordinem ecclesiasticum assumantur. (1) Illius autem incurrendae ratio tota dependet ex ordinatione alieni subditi. Qua de causa primum et necessario decernendum est, quinam sint subditi, et quomodo quis aliunde non subditus, talis fieri possit, ut ita veluti a proprio Episcopo ad sacros ordines rite promoveatur. In re autem eiusmodi decernenda omnino sequimur Constitutionem *Speculatores*, qua *declarantur*, et

(1) Id perbelle exprimit Pontifex Innocentius XII in Const. *Speculatores* lata die 4 Novembr. 1694 his verbis: « Nobis proposuimus adhibendam rationem, qua servata, ante meritum laboris, ante tempus examinis, ante experientiam disciplinae, sacerdotalis honor non probatis minime tribuatur, nec umquam heri sacrilegi, hodie sacerdotes, heri profani, hodie sacrorum antistites, veteres vitio, virtute rudes, et recentes discipuli simul ac magistri pietatis creentur; sed i tantum, iuxta constitutas a maioribus leges, ab humili gradu fidelis populi ad sacrarum administrationum sublimitatem promoveantur, qui post mutatum habitum saecularem diuturna conversatione inter clericos fuerint comprobati, ac multo tempore didicerint quae postmodum alios docere tenentur. »

(2) Praestat audire quae in re doleat Sanctissimus Pontifex §. 2: « Ex delatis ad nos querelis accepimus, graviora quotidie malignari inimicum in sancto, sacrilega scilicet illorum impudentia in dies crescente, qui propriae salutis immores, clericales ordines sibi forsitan a propriis praesulibus denegatos, seu quos, aliquibus canonicis sibi obstantibus impedimentis, denegari merito verentur, ab alienis Episcopis, non quae Iesu Christi, sed eas quae ad ipsos non pertinent oves in animarum suarum perniciem quaerentibus, nec tot canonicas damnationes contra usurpantes alienae plebis hominem latas perhorrescentibus, absque suorum praelatorum commeatu, hoc est dimissoriis commendatitiisque eorum literis destituti, quin imo eis insciis et saepe etiam invitis, sub minus legitimis beneficii ecclesiastici, originis, domicilii, seu etiam familiaritatis ac continuae ordinantium episcoporum commensalitatatis quaesitis titulis, in sacrarum legum fraudem et contemptum, illegitime suscipiunt, atque ita non intrantes per ostium et nihilominus tabernaculum Domini cum macula inhabitare non dubitantes, sacrificium in sacrilegium convertunt, iudicium absque misericordia sibi consciscunt, Deoque minime placentes, et tamen placare velle praesumentes, non modo eum non placant, sed magis irritant, dum videntur in cordibus suis dicere: *Non requiret.* »

praescribuntur nonnulla circa ordinationes alienorum subditorum (2).

Porro in ea quatuor indignantur rationes, quibus quis subditus alicuius vel est, vel fieri potest; quae de caetero causae etiam nunc ex iure canonico ratae habentur.

Et quidem I. ratio originis, qua Episcopi alicuius fit subditus ille, in cuius Dioecesi domicilium habebant parentes cum ad ordines promovendus natus est; si autem in ea Dioecesi parentes domicilium non habebant et ordinandus ibi accidentaliter natus sit, huius episcopus proprius ordinandi est ille in

cuius Dioecesi pater traxit originem.

Haec autem omnia ita ab Innocentio XII §. 4 cit. Constitutionis decernuntur. « Subditus ratione originis is tantum sit ac esse intelligatur, qui naturaliter ortus est in ea Dioecesi, in qua ad ordines promoveri desiderat, dummodo tamen ibi natus non fuerit ex accidenti, occasione nimirum itineris, officii, legationis, mercaturae, vel cuiusvis alterius temporalis morae, seu permanentiae eius patris in illo loco; quo casu nullatenus eiusmodi fortuita natalitas, sed vera tantum et naturalis patris natalitas erit attendenda. »

Attamen si in loco, in quo ordinandus ex accidenti natus est, tanto tempore commoratus fuerit, ut ibi canonicum aliquod impedimentum contrahere potuerit, ordinans epistolas testimoniales etiam ab Episcopo huius loci petere tenetur, si contigerit promovendum adulta aetate locum illum deseruisse. Id etiam enim statuit Innocentius XII loc. cit. « Quod si tanto temporis spatio in eo loco, in quo ex accidenti sicut praemititur natus est, moram traxerit, ut potuerit ibidem canonico aliquo impedimento irretiri, tunc etiam ab Ordinario eius loci literas testimoniales, ut supra obti-

nere, illasque Episcopo ordinanti per eum in collatorum ordinum testimonio similiter recensendas praesentare teneatur. »

Haec autem pro filiis legitimis statuta esse reperiuntur. At si promovendus fuerit illegitimus, ab Episcopo Dioecesis in qua mater domicilium habet, vel si domicilium nullibi acquisierit, ab Episcopo loci in quo Mater originem habuit, ordinandus est, vel petendae Epistolae dimissoriales si alibi promoveatur. Id apud Sacrorum Canonum Tractatores exploratissimum est. Ferraris *Bibliotheca Canonica*, Voc. *Ordo*, Art. III, n. 20 scribit: « Si autem filius sit illegitimus, tunc si super defectu natalium dispensatur ad ordines recipiendos, debet attendi origo matris et non patris, quia filii illegitimi sequuntur matrem eiusque originem. L. *Cum legitimae* 19 ff. *De Statu hominum*. L. *Municipium* 1, §. final., ff. *Ad municipalem*; et L. *Eius qui* 19 ff. eodem. »

Reiffenstuel *lib. 1 Decret. Tit. XI n. 92* idipsum docet: « Dummodo, inquit, excipiantur... illegitimi; hi enim matrem, eiusque originem sequuntur. Ac proinde, si quoad defectum natalium dispensentur, in loco originis matris, quando haec alibi domicilium non contraxit, ordinari possunt. (1)

(1) Qui plura et uberiora desiderat, adeat Giraldi *Expositio Iuris Pontificii Part. II, Sect. 96* quo in loco per extensum refert tradita a Canonico Romualdo Honorante in *Praxi Secretariae Urbis Vicarii Cap. 1 Not. IX.*

Si autem promovendus fuerit aliquis ex infantibus expositis, quorum et patria, et parentes ignorantur, quique aliquando legitimi sunt, vel esse possunt, locus originis pro huiusmodi erit hospitium, quo expositi et recepti fuere, vel Dioecesis, in qua naturaliter orti sunt, si de ea constare possit. Id docent, alios inter, Reiffenstuel *Til. XI, n. 93*. « Tandem loquendo de expositis, quorum parentes ignorantur, possunt ipsi ordinari in Dioecesi, in qua naturaliter orti sunt; vel si de hoc constare nequeat, in loco, ubi expositi reperiuntur. »

Clarius autem Giraldi *Exposit. Iuris Pont. Part. II, sect. 96, p. 950*: Nota III, « locum originis expositorum, quorum scilicet parentes et nativitatis locus ignoratur, quique hospitali pro ipsis designato consignantur, esse ipsummet locum, in quo expositi fuerunt, ad hoc, ut promoveri possint ad ordines. Expositi ordinari ab Episcopo, qui est Ordinarius loci, in quo expositi sunt; nam eo quod parentes ignorantur, sine dubio illius loci effecti sunt cives. Quod si pluribus in locis expositi fuerint, attendendum erit, non locus, ubi primo expositi et baptizati fuerunt, cum in isto quasi ex accidenti fuerint expositi, sed locus hospitalis, cui alendi et educandi consignati fuerint. Qui locus itidem attendendus erit, licet constet de loco, ubi ignorantia magnam inducit praesumptionem, ibi natos esse ex ac-

» cidenti, cum caeteroquin imposibile videretur eosdem parentes ignorari, si in eo loco domicilium contraxissent. Si vero constet de loco originis vel domicilii solius matris, hic attendendus erit. » Ex Honorante.

Demum Ferraris *Voc. Ordo*, Art. III, n. 21. « Expositus, cuius parentes ignorantur, potest ordinari in Dioecesi, in qua naturaliter ortus est. Vel si de hoc constare nequeat, potest ordinari in dioecesi loci, ubi expositus est. »

Alius Episcopus ordinandi proprius est Episcopus domicilii, ille scilicet in cuius Dioecesi stabilem promovendus moram fixit seu cum intentione ibi perpetuo commorandi.

Id etiam statutum reperimus ab Innocentio XII *loc. cit.* his verbis: « At si pater in alieno loco, ubi eius filius natus est, tandiu ac eo animo permanserit, ut ibi vere domicilium de iure contraxerit, tunc non origo patris, sed domicilium per patrem legitime, ut praefertur, contractum, pro ordinatione eiusdem filii attendi debeat. »

Et quidem rationabiliter et iuste; cum enim filius, seu promovendus ad ordines natus sit in loco ubi pater domicilium constituerat atque adquisierat, atque de cetero ab impedimento libertas non patri sed filio necessaria sit, manifestum est quod si filius in loco domicilii a patre constituti impedimentum non con-

trahit, in loco paternae originis contrahere non potuerit, cum nondum natus esset, vel si postea, accidentaliter contraxerit.

Quoniam vero contingere potest, ut filius alibi natus sit, et post eius nativitatem pater domicilium alia in urbe vel loco constituerit atque adquisierit, hinc Innocentius XII sub ea lege eiusmodi domicilium ratum habet ut vel pater per decennium eo in loco commoratus sit, vel eo honorum suorum maximam partem transtulerit, atque per non brevem commorationem intentionem manifestaverit ibi perpetuo moram figendi. Et ne fraus in re subrepat, pater hanc animi voluntatem iuramento firmare in utroque casu teneatur.

« Subditus autem, prosequitur §. 5, ratione domicilii ad effectum suscipiendi ordines is dumtaxat censeatur, qui licet alibi natus fuerit, illud tamen adeo stabiliter constituerit in aliquo loco, ut vel per decennium saltem in eo habitando, vel maiorem rerum ac honorum suorum partem cum instructis aedibus in locum huiusmodi transferendo, ibique insuper per aliquod considerabile tempus commorando (1), satis superque suum perpetuo ibidem permanendi animum demonstraverit; et nihilominus ulterius utroque casu se vere et

» realiter animum huiusmodi habere » iureiurando affirmet. »

At quoniam evenire poterat, et potest, ut ea aetate versaretur filius qua aliquod canonicum impedimentum contrahere potuerit eo in loco, ex quo pater domicilium alio transtulit, hinc statuit Innocentius ut hoc in casu testimoniales litterae petantur nedum ab Episcopo loci ubi domicilium habet, sed etiam ab eo unde discessit. « Si quis autem a propriae originis loco in ea aetate discesserit, qua potuerit alicui canonico impedimento obnoxius effici, etiam Ordinarii suae originis testimoniales litteras, ut supra, afferre debet, ac de illis expressa similiter mentio in susceptorum ordinum litteris facienda erit. »

Tertio loco Episcopus proprius est etiam episcopus beneficii, ille scilicet, in cuius Dioecesi promovendus beneficium ecclesiasticum possidet. Ut autem eiusmodi titulo ordinandus efficiatur subditus, necesse est et ut beneficium sit ecclesiasticum, et ut ad honestam clerici sustentationem sufficiens sit, et ut ei collatum fuerit ante ordinationem, et ut illud pacifice possideat. Has enim conditiones omnes Innocentius XII exigit *loc. cit.* §. 3.

« Licet vero clericus ratione beneficii in aliena Dioecesi obtenti subiiciatur iurisdictioni illius E-

(1) Honorante *Praxis Sac. Trib. Vic. cap. 9*, eiusmodi considerabile tempus ad triennium coarctat.

» piscopi in cuius dioecesi benefi-
 » cium huiusmodi situm est, eam
 » tamen de cetero hac in re in-
 » concusse servari volumus regulam
 » ut nemo eiusmodi subiectionem
 » ad effectum suscipiendi ordines
 » acquirere censeatur, nisi benefi-
 » cium praedictum eius sit reddi-
 » tus ut ad congruam vitae susten-
 » tationem, sive iuxta taxam syn-
 » odalem, sive, ea deficiente, iuxta
 » morem regionis pro promovendis
 » ad sacros ordines, detractis one-
 » ribus, per se sufficiat, illudque
 » ab ordinando pacifice possidea-
 » tur, sublata quacumque facultate
 » supplendi quod deficeret fructi-
 » bus eiusdem beneficii cum adie-
 » ctione patrimonii etiam pinguis,
 » quod ipse ordinandus in eadem,
 » seu alia quavis Dioecesi obtine-
 » ret. Ac Episcopus sic ordinans
 » tam de praedictis testimonialibus
 » litteris quam de reddito benefi-
 » cii huiusmodi expressam in con-
 » sueta collatorum ordinum atte-
 » statione mentionem facere de-
 » bebuit. »

At exinde putare non debent
 Episcopi qui eiusmodi clericos be-
 neficio idoneo communierint, eos
 ad sacros ordines promovere posse
 sine testimonialibus litteris Episco-
 pi originis et domicilii; quandoqui-
 dem ex praescripto Innocentii XII
 hae necessariae sunt ut licite ordi-
 nes conferri possent. Ita enim sta-
 tuit §. 3.

« Praeterea (decernimus ac de-
 » claramus) clericum qui legitime

» iam a proprio Episcopo ad eam-
 » dem clericalem tonsuram, seu e-
 » tiam ad minores ordines promo-
 » tus fuerit, non posse ab alio E-
 » piscopo, ratione ac titulo cuius-
 » cumque beneficii in illius Dioe-
 » cesi obtenti, ad ulteriores ordi-
 » nes promoveri, nisi ante eorum-
 » dem susceptionem testimoniales
 » literas proprii Episcopi tam ori-
 » ginis quam domicilii super suis
 » natalibus, aetate, moribus et vita
 » sibi concedi obtinuerit, easque
 » Episcopo ordinanti in actis illius
 » Curiae conservandas exhibuerit. »

Advertenda insuper in re sunt
 quae docet Rigantius in *Regul.
 Cancell. Apost. Reg. XXIV. §. III,
 n. 92, et 103*, scilicet literas tes-
 timoniales ab Episcopo domicilii
 vel originis concessas pro tonsura
 vel minoribus ordinibus, idoneas
 non esse pro suscipiendis maioribus
 ordinibus, hinc alias epistolas tes-
 timoniales ad hos suscipiendos ne-
 cessarias esse; at si literae testimo-
 niales concessae fuerint pro Subdia-
 conatu ex. gr. suscipiendo; aliae
 epistolae necessariae non sunt ad
 reliquos ordines, si Clericus Dioe-
 cesim in qua beneficium obtinet,
 non deseruerit.

Demum Episcopus promovendi
 proprius ille etiam est, apud quem
 titulum *familiaritatis* obtinuit, iis
 sub conditionibus, quas inferius in-
 dicabimus.

Titulum eiusmodi etiam Patres
 Tridentini probaverunt Sess. XXIII,
 Cap. 9 *De Reformatione* dum sta-

tuere: « Episcopus familiarem suum
 » non subditum ordinare non pos-
 » sit, nisi per triennium secum fue-
 » rit commoratus, et beneficium qua-
 » cumque fraude cessante, statim
 » reipsa illi conferat: consuetudine
 » quacumque, etiam immemorabi-
 » li, in contrarium non obstante. »

Atqui et haec eadem identice
 renovavit Innocentius XII in Const.
 cit. §. 6. « Ad haec nullus Episco-
 » pus alienae Dioecesis subditum
 » familiarem suum ad aliquos sacros
 » seu minores ordines vel etiam
 » primam tonsuram promovere seu
 » ordinare praesumat absque eius
 » proprii originis scilicet seu domi-
 » cillii praelati testimonialibus litte-
 » ris, ut supra, et nisi ad praescri-
 » ptum Concilii Tridentini praefati
 » Sess. XXIII Cap. IX *de Reform.*
 » familiarem praedictum per inte-
 » grum et completum triennium in
 » suo actuali servitio secum reti-
 » nuerit, ac suis sumptibus aluerit,
 » beneficium insuper, quod ei ad
 » vitam sustentandam, iuxta mo-
 » dum superius praefinitum, suffi-
 » ciat, quacumque fraude cessante,
 » statim, hoc est saltem intra ter-
 » minum unius mensis a die factae
 » ordinationis, reipsa illi conferat,
 » ac in ordinationis huiusmodi te-
 » stimonio expressam itidem fami-
 » liaritatis ac litterarum praedicta-
 » rum mentionem facere teneatur. »

Qua de causa ut familiaritatis
 titulo quis Episcopi alieni subdi-
 tus efficiatur, necessarium est 1. ut
 per triennium integrum et com-

pletum familiaritatem Episcopo ex-
 hibuerit, ab eoque altus fuerit.
 2. Ut literis testimonialibus Episco-
 pi sive originis, sive domicilii mu-
 niatur. 3. Demum, ut statim, scilicet
 infra mensem a die factae ordi-
 nationis, beneficio investiat quod
 satis sit ad honestam promoti su-
 stentationem.

Quatuor igitur modis quis ali-
 cuius Episcopi vel Ordinarii subdi-
 tus est, vel efficitur 1. ratione o-
 riginis; 2. ratione domicilii; 3. ra-
 tione beneficii; 4. ratione familia-
 ritatis.

Ex iis vero quae praemisimus,
 huius Capitis et suspensionis expo-
 sitio pendet.

Considerabimus hinc et quinam
 hanc suspensionem incurrant, et
 quanto tempore, et quodnam ob
 factum.

1. Atque quantum ad primum
 attinet suspensionem incurrunt *Or-
 dinantes*. Omnes ergo qui nedum
 conferendi ordines potestatem ha-
 bent, sed literas dimissoriales pro-
 priis Clericis concedendi ad Ordines
 suscipiendos. Hinc non tantum E-
 piscopi, sed etiam Abbates iurisdic-
 tionem quasi Episcopalem in de-
 terminato territorio habentes, qui-
 bus a Romanis Pontificibus cleri-
 calem tonsuram et minores ordines
 conferendi privilegium factum fuit,
 quique pro maioribus ordinibus
 expedire literas dimissoriales de-
 bent ad Episcopum, in cuius Dioe-
 cesi territorium Abbatiale reperit-
 tur, vel etiam ad alium quemlibet